

De Amsterdamse commerciële sport in beeld

Een inventarisatie van commerciële sportaanbieders en hun accommodaties in Amsterdam

Paul Duijvestijn
Eric Legendijk

De Amsterdamse commerciële sport in beeld

Een inventarisatie van commerciële sportaanbieders en hun accommodaties in Amsterdam

Amsterdam, januari 2006

Paul Duijvestijn
Eric Lagendijk

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Vraagstelling, afbakening en resultaten	3
1.2	Methodische opzet	4
1.3	Opbouw van het rapport	5
2	De opkomst van de commerciële sport	6
2.1	Verenigingssport verliest licht terrein	6
2.2	Diversificering, informalisering en individualisering van sport	7
2.3	Commerciële sport rukt op	7
2.4	Verenigingssport versus commerciële sport in Amsterdam	8
3	De Amsterdamse commerciële sport in beeld	9
3.1	Aantal commerciële sportaanbieders naar aanbod en stadsdeel	9
3.2	Grootte en type accommodatie	11
3.3	Spreiding van het commerciële sportaanbod	11
3.4	De toekomst van de commerciële sport in Amsterdam	12
4	Commerciële sportaanbieders met een accommodatie in privaat eigendom	14
4.1	Commerciële sportaccommodaties in eigendom van particulieren	14
4.2	Commerciële sportaccommodaties in eigendom van bedrijven	16
4.3	Commerciële sportaccommodaties in eigendom van woningcorporaties	17
4.4	Commerciële sportaccommodaties in eigendom van verenigingen en stichtingen	18
5	Commerciële sportaanbieders die gebruik maken van een overheidsaccommodatie	19
6	Conclusie en advies	21

1 Inleiding

Ten behoeve van een effectief sport(accommodatie)beleid en met het oog op de toekomst (accommodatieprognose sport 2020) houdt de gemeente Amsterdam een brede inventarisatie van sportaccommodaties in Amsterdam. Deze inventarisatie moet inzicht geven in het totale accommodatiebestand voor sport in Amsterdam. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen basissportaccommodaties, sportvoorzieningen in de openbare ruimte, commerciële sportaccommodaties en 'overigen'.

De inventarisatie van basissportaccommodaties is inmiddels afgerond, de Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam neemt de inventarisatie van sportvoorzieningen in de openbare ruimte voor haar rekening en de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) verzorgt de inventarisatie van de categorie 'Overigen'. DSP-groep is door DMO verzocht de commerciële sport te inventariseren. In deze rapportage doen we hier verslag van.

Voor het totaaloverzicht van commerciële sportaanbieders en hun sportaccommodaties verwijzen we naar het excel-bestand, dat de opdrachtgever separaat bij dit rapport ontvangt. Dat totaaloverzicht vormt ook de basis voor dit rapport, waarin de gegevens nader worden gecategoriseerd en geanalyseerd. In dit eerste hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op de vraagstelling, definitie en resultaten (paragraaf 1.1), de methodische opzet (1.2) en tenslotte de opbouw van het rapport (1.3).

1.1 Vraagstelling, afbakening en resultaten

Vraagstelling

De centrale vraagstelling van het onderzoek luidt als volgt:

Welke commerciële sportaanbieders en accommodaties zijn er in Amsterdam en hoe ziet dat veld eruit?

Afbakening

In dit onderzoek maken we onderscheid tussen twee hoofdcategorieën:

- 1 Commerciële sportaanbieders die gebruik maken van een accommodatie die privaat eigendom is.
- 2 Commerciële sportaanbieders die gebruik maken van een overheidsaccommodatie.

In het kader van de brede inventarisatie van sportaccommodaties in Amsterdam is met name de eerste categorie interessant. Het gaat hier immers om 'extra' voor sport beschikbare ruimte.

Om een beeld te krijgen van het totale veld van de Amsterdamse commerciële sport is in het onderzoek ook de tweede categorie meegenomen.

Een aantal begrippen vraagt om verduidelijking, te weten 'commerciële sportaanbieder', 'privaat eigendom' en 'sportaanbieder'.

Onder 'commerciële sportaanbieders' verstaan we sportaanbieders die winst-oogmerk hebben. Leidend hierin is de rechtsvorm. Commercieel zijn: B.V., N.V., V.O.F., maatschap en eenmanszaak. Niet-commercieel zijn stichtingen en verenigingen; die laten we dus buiten beschouwing.

Accommodaties die niet in overheidshanden zijn worden beschouwd als 'privaat eigendom'. Daarbij zijn er verschillende mogelijkheden: de accommodatie is in eigendom van een particulier (al dan niet de sportaanbieder zelf), van een bedrijf (al dan niet van de sportaanbieder zelf), van een woningcorporatie of van een vereniging of stichting.

Onderstaand schema maakt de reikwijdte van het onderzoek duidelijk.

Schema 1 Reikwijdte van het onderzoek (gearceerde cellen)

	commerciële sportaanbieders	sportverenigingen en stichtingen
privaat eigendom		
in eigendom van overheid		

Tenslotte behoeft het begrip 'sportaanbieder' verduidelijking. Centrale vraag in dat kader is wanneer sprake is van sport. In de eerste plaats beperken we ons tot de bij NOC*NSF aangesloten bonden, organisaties en takken van sport. Dat betekent bijvoorbeeld dat we bowling wél, en yoga en paintball niet in het onderzoek meenemen. Om dezelfde reden laten we dansclubs buiten beschouwing, tenzij zij zijn aangesloten bij de Nederlandse Algemene Danssport Bond (een lidorganisatie immers van NOC*NSF).

Daarnaast gaan we uit van de hoofdactiviteit van de aanbieder. Zo wordt een café, waar ook wordt gedart, niet als sportaanbieder aangemerkt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld bowlingbanen met een horecavoorziening.

Resultaten

Het onderzoek is gericht op het bereiken van de volgende concrete resultaten:

- Een gerubriceerd en zo volledig mogelijk overzicht van commerciële sportaanbieders en accommodaties in Amsterdam per stadsdeel (primaïr).
- Aanvullende informatie over de commerciële sportaccommodaties, zoals het sportaanbod dat er plaatsvindt en de accommodatiegrootte (secundair).
- Beperkt inzicht in ontwikkelingen, trends en groeicijfers op het gebied van commerciële sport.

1.2 Methodische opzet

Ten behoeve van eerstgenoemde twee resultaten, gericht op het achterhalen van (informatie over) het commerciële sportaanbod in Amsterdam, heeft DSP-groep de volgende bronnen geraadpleegd en gekoppeld:

- de ARRA¹- en NEA²-bestanden van de Dienst Ruimtelijke Ordening;
- het bestand 'Sportaccommodaties' van Geo- en Vastgoedinformatie (GVI);³
- Atlas: een programma op het gemeentelijke intranet, dat onder meer kadastrale gegevens bevat (eigendomsrecht);

Noot 1 Het ARRA is een basisbestand, dat is gebaseerd op gegevens van de Kamer van Koophandel en door O&S wordt gemodificeerd. Het betreft dus alle bedrijven die zich (al of niet verplicht) hebben ingeschreven in de KvK en bevat, naast naam- en adresgegevens, ook gegevens over het (opgegeven!) aantal werkenden. Hierbij gaat het dus met name om commerciële bedrijven.

Noot 2 Het NEA is een voorzieningenbestand dat door DRO is opgezet en ook wordt onderhouden. NEA staat voor 'Niet Economische Activiteiten', een eigenlijk wat achterhaald begrip, en bevat gegevens over voorzieningen, zoals onderwijs, cultuur, gezondheidszorg en sport en recreatie.

Noot 3 In het bestand van GVI, dat onder meer eigendomsgegevens van accommodaties in Amsterdam bevat, stonden in totaal 103 accommodaties aangemerkt als 'sportaccommodatie'; het betroffen hier echter vrijwel uitsluitend overheidsaccommodaties.

- de stadsdelen: de beleidsmedewerkers sport / sportbuurtwerkers zijn gevraagd te reageren (aanvullingen en opmerkingen) op een eerste groslijst van commerciële sportaccommodaties en -aanbieders in hun stadsdeel;⁴
- internet(search);
- de sportaanbieders zelf: ongeveer 40 van de gevonden sportaanbieders zelf is gebeld om cruciale ontbrekende gegevens te achterhalen.

Om inzicht te krijgen in ontwikkelingen, trends en groeicijfers op het gebied van commerciële sport zijn de volgende publicaties geraadpleegd:

- Amsterdamse Sportmonitor 2003 (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, 2004);
- Commercialisering van sport: potentieel of bedreiging? (WRR symposium oktober 2005, bijdrage prof. dr. M. van Bottenburg);
- De fitnessbranche in beeld (Jan Middelkamp, 1999);
- Education through Sports: Sportbeoefening 2002-2004 (Gfk Panel Services, 2004);
- Jaarboek Sport 2004, hoofdstuk commerciële sport (Mulier Instituut, 2005);
- Rapportage Sport 2003 (Sociaal Cultureel Planbureau, 2004);
- Rapportage Sport 2006: concept (Sociaal Cultureel Planbureau, 2006)
- Sport in beweging: transformatie, betekenis en kwaliteit (Mulier Instituut, 2004).

1.3 Opbouw van het rapport

Hoofdstuk 2 biedt, op basis van beperkt literatuuronderzoek, een korte inhoudelijke oriëntatie op het centrale onderwerp van het onderzoek, te weten commerciële sport. Landelijke en Amsterdamse cijfers worden hier besproken. In hoofdstuk 3 presenteren we de resultaten van de inventarisatie in hoofdlijnen. Cijfers en gegevens over de Amsterdamse commerciële sport komen hier aan bod.

Hoofdstuk 4 geeft een opsomming (sec) van commerciële sportaanbieders met een (private) accommodatie, die eigendom is van een particulier, een bedrijf, een woningcorporatie of een vereniging of stichting.

Hoofdstuk 5 besteedt aandacht aan de commerciële sportaanbieders, die gebruik maken van een overheidsaccommodatie.

Hoofdstuk 6 tenslotte biedt plaats aan enkele concluderende en adviserende opmerkingen.

Noot 4 Uiteindelijk hebben alle stadsdelen, op Geuzenveld-Slotermeer na, gereageerd. Het inzicht in commerciële sportaccommodaties en –aanbieders bleek echter bij het merendeel van de stadsdelen (zeer) beperkt.

2 De opkomst van de commerciële sport

In dit hoofdstuk gaan we kort in op de vraag hoe de commerciële sport zich de afgelopen jaren in Nederland heeft ontwikkeld. Hiervoor is met name geput uit de Rapportage Sport 2003 van het SCP. De overige publicaties, genoemd in paragraaf 1.2, zijn ter aanvulling gebruikt.

In paragraaf 2.4 tenslotte gaan we kort in op de situatie in Amsterdam. Hoe verhoudt die zich tot de landelijke ontwikkelingen? Hiervoor baseren we ons op de Amsterdamse Sportmonitor 2003.

2.1 Verenigingssport verliest licht terrein

De verenigingssport heeft met zijn 4,5 miljoen leden en een miljoen vrijwilligers nog altijd een stevige basis in de sportwereld. Maar na de forse stijging van verenigingslidmaatschap in de jaren zeventig en tachtig is vooral in de tweede helft van de jaren negentig sprake van een lichte neerwaartse ontwikkeling. Want waar in het piekjaar 1991 nog 37 procent van de totale bevolking en 59 procent van de sportende bevolking lid was van een sportvereniging, daar liggen deze percentages in 1995 op 36 respectievelijk 57 procent en in 1999 op 34 respectievelijk 52 procent⁵ (bron: AVO-onderzoek, SCP).

Naast het AVO-onderzoek wijzen ook onderzoeken van TBO en de CBS-reeks LSO/DLO/POLS-SLI erop dat zich gedurende de jaren negentig een kentering voordeed in de belangstelling voor georganiseerde sportbeoefening. Alleen de ledencijfers van NOC*NSF geven een ander beeld aan. Volgens die cijfers groeide de georganiseerde sport tot het midden van de jaren negentig en is deze sindsdien min of meer stabiel.⁶ Overigens wisselt dit ook sterk per tak van sport.

De meest ingrijpende verandering in de sportwereld is echter niet zozeer een daling in ledenaantallen, maar meer nog een dalende belangstelling voor deelname aan trainingen en wedstrijden; het reguliere aanbod van de traditionele verenigingssport. Het accent in sportbeoefening is in de afgelopen decennia verlegd van competitief naar recreatief. Tussen 1991 en 1999 daalde het aandeel sporters dat deelneemt aan formele competities en trainingen van 48% naar 38% (bron: AVO-onderzoek, SCP).

Deze tendens is veroorzaakt door een combinatie van factoren. Ongetwijfeld spelen individualisering, de toenemende concurrentie van alternatieve vrijetijdsbestedingen en de gestegen inkomensniveaus een rol, maar het is niet duidelijk hoe die factoren zich ten opzichte van elkaar verhouden.

Dit alles neemt niet weg dat de sportvereniging nog altijd het hart vormt van de sport in Nederland. De tijd dat leden en vrijwilligers zich vanzelf aandienen is echter voorbij. De verenigingssport staat voor de uitdaging meer rekening te houden met en in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Noot 5 Een kanttekening bij de bevinding dat in 1999 het percentage verenigingssporters verder terugviel is dat de vraagstelling aan sporters is gewijzigd. Na correctie komt het percentage sporters dat lid is van een sportvereniging uit tussen de 52 en 55 procent; dat betekent dus nog altijd een daling ten opzichte van 1991.

Noot 6 In de ledentallen van NOC*NSF doen zich dubbeltellingen voor, bijvoorbeeld als mensen voor dezelfde sport lid zijn van twee of meer sportverenigingen. De cijfers zijn dus niet rechtstreeks op te vatten als een indicatie van het aantal burgers dat lid is van een sportvereniging (Hover, 2002).

2.2 Diversificering, informalisering en individualisering van sport

De licht dalende belangstelling voor sporten in verenigingsverband betekent niet dat Nederland ook minder is gaan sporten. Integendeel, over de gehele linie is sprake van een lichte groei. In toenemende mate ontwikkelt de sporter zich echter van stabiele participant tot passant: mensen kiezen er steeds vaker voor om een betrekkelijk groot aantal activiteiten af en toe te doen, dan om zich volledig te concentreren op een of enkele activiteiten. Bovendien gaan sport, recreatie, ontspanning en vermaak steeds meer door elkaar lopen. Voor de traditionele verenigingssport vormt dat wellicht een bedreiging, voor sportief Nederland betekent het eerder een verruiming van de mogelijkheden. Samengevat kan gesteld worden dat de sport diversificeert (andere sporten), informaliseert (minder competitief, minder gebruik van formele sportvoorzieningen) en individualiseert (minder in verenigingsverband).

2.3 Commerciële sport rukt op

Naast de traditionele sportverenigingen zijn allerlei andere organisaties en (eenmans)bedrijven op commerciële basis sport gaan aanbieden. Daardoor krijgt de sportsector steeds meer trekken van een markt voor sportactiviteiten, waarop met uiteenlopende aanbodsvarianten wordt gedongen naar de gunst van potentiële klanten.

Het aantal commerciële aanbieders van sport is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen. Zeil- en surfscholen zijn al lange tijd een bekend verschijnsel in ons land, evenals maneges. Fitnesscentra, sportscholen, golfinstructeurs en dergelijke zijn later op het toneel verschenen en eisen een steeds nadrukkelijker plaats op in de Nederlandse sportsector. Zo is het aantal sportscholen tussen 1996 en 2000 toegenomen van 1.350 tot 1.980 en het aantal sport-schoolklanten gegroeid van 485.000 tot 689.000. Uit onderzoek van Gfk Panel Services (2004) blijkt fitness inmiddels zelfs de meest beoefende (georganiseerde) sport onder personen van 13 jaar en ouder.

Privatisering en commerciële exploitatie

Van oudsher zijn het vooral de gemeenten die zwembaden en sportaccommodaties exploiteren. In de jaren negentig veranderde dit beeld door privatisering en door de opkomst van commerciële aanbieders. In 1988 exploiteerden gemeenten nog ruim 60 procent van de zwembaden en de overdekte sportaccommodaties. In 2000 was dat gedaald tot ruim 40 procent. Van de openlucht sportaccommodaties werd in 1988 nog 87 procent door de gemeente geëxploiteerd. In 2000 was dit 79 procent. Het aantal particuliere exploitanten van zwembaden en sportaccommodaties nam in dezelfde periode sterk toe tot bijna tweeduizend. De gezamenlijke baten verdrievoudigden van 240 miljoen euro tot 742 miljoen euro.

In de jaren negentig van de vorige eeuw is het aantal overdekte sportaccommodaties toegenomen van iets meer dan 1.600 tot meer dan 2.200. De toename van het totale aantal accommodaties komt vooral voor rekening van (vaak multifunctionele) commerciële sportaccommodaties, zoals klimhallen, biljartzalen, squash-, bowling-, kart- en fitnesscentra. Hun aantal is meer dan verdubbeld tussen 1988 en 2000.

Dit neemt overigens niet weg dat in 2000 nog altijd twee van de drie sport-schoolhouders gebruik maken van gehuurde faciliteiten en niet meer dan 16% eigenaar is van een accommodatie. Of zij echter huren van de gemeente of van een private eigenaar is niet bekend.

Samengevat kan worden gesteld dat de lichte groei in sportparticipatie de afgelopen jaren grotendeels is toe te schrijven aan de commerciële sport.

2.4 Verenigingssport versus commerciële sport in Amsterdam

36 procent van de sportende bevolking in Amsterdam is in 2003 lid van een sportvereniging, 25 procent sport individueel (onorganiseerd) en 20 procent bij een commerciële aanbieder. In 1999 kwam er een zelfde beeld naar voren, alhoewel de cijfers van beide jaren zijn door een andere vraagstelling niet goed met elkaar zijn te vergelijken.

Wel kan worden geconcludeerd dat de populariteit van fitness tussen 1999 en 2003 significant is toegenomen: deed in 1999 nog 13 procent van de Amsterdammers aan fitness, in 2003 is dat percentage toegenomen tot 19 procent. Daarmee is fitness de meest beoefende tak van sport, nog voor zwemmen en voetbal. Naast fitness zijn ook aerobics/steps, paardensport, danssport en zwemmen populaire 'commerciële sporten'. Bovendien zijn sportscholen en fitnesscentra met 21 procent de meest gebruikte sportaccommodaties, gevolgd door sportterreinen (zoals een sportveld, tennisbaan, golfcourse en atletiekbaan: 18 procent) en zwembaden (12 procent).

Ruim de helft van de sportende Amsterdammers sport in het stadsdeel waar ze zelf wonen (52%). Sporters die in een ander stadsdeel sporten dan waar ze wonen, sporten vooral in Amsterdam Oud Zuid en in Amsterdam Centrum.

Tot slot gaan we nog kort in op de vraag welke groep Amsterdammers vooral sport in commercieel verband. Sportscholen en fitnesscentra en dergelijke blijken het populairst onder de groep 18-35 jarigen en het minst populair onder ouderen vanaf 55 jaar (9%). Ook bezoeken vrouwen de commerciële aanbieders vaker dan mannen: 24 tegen 15 procent. Tenslotte valt op dat sportscholen en dergelijke relatief veel Surinamers en Antillianen en weinig ongeschoolden en laaggeschoolden trekken. Hetzelfde beeld was in 1999 zichtbaar.

Deze bevindingen in Amsterdam stemmen overeen met de conclusies van het SCP in de Rapportage Sport 2006 (concept). Daarin wordt gesteld dat fitnesscentra en sportscholen vooral aftrek vinden bij de hogere inkomens, hogere opleidingen, de leeftijdsgroep 20-50 jaar, vrouwen en bewoners van stedelijke gebieden.

3 De Amsterdamse commerciële sport in beeld

In dit derde hoofdstuk brengen we, op basis van de inventarisatie, de Amsterdamse commerciële sport in hoofdlijnen in beeld. Hier worden vragen beantwoord als: hoeveel commerciële sportaanbieders telt Amsterdam, welke takken van sporten bieden zij aan, hoe liggen zij verspreid over Amsterdam en in wat voor type accommodaties zijn zij gevestigd? Tenslotte gaan we kort in op de toekomst van en kansen voor de commerciële sport in Amsterdam.

3.1 Aantal commerciële sportaanbieders naar aanbod en stadsdeel

DSP-groep is gestuit op een totaal van 165 commerciële sportaanbieders. Zie tabel 1 voor een overzicht van het aantal aanbieders per stadsdeel en per type aanbod.

Tabel 1 Aantal commerciële sportaanbieders naar aanbod en stadsdeel

	Bos en Lommer	Centrum	De Baarsjes	Geuzenveld/ Slotermeer	Noord	Oost/ Watergraafsmeer	Osdoorp	Oud-West	Oud Zuid	Slotervaart/ Overtoomse veld	Westerpark	Westpoort	Zeeburg	Zuideramstel	Zuidoost	Totaal
fitness/aerobics	2	20	2	2	4	5	3	4	10	4	3	2	2	5	2	70
Vechtsport		2				1	2		4	1	2			3	2	17
fitness en vecht-/krachtsport				1				1			1					3
fitness en zwemmen								1								1
fitness en schaatsen e.d.						1										1
Krachtsport							1									1
biljart/pool/snooker	1	5			1	1	2	1	1		1					13
Dans		3		1	2	1			3							10
dans en fitness					1									1		2
Fysiosport		1		1												2
Paardensport				1	2	1	1	1							1	7
Squash		2		1	1	1								1		5
squash en fitness						1						1				2
Tennis						1			1							2
Klimmen	1	1				1						1				4
Golf					1					1					1	3
Schieten					2		1	1								4
Schermen		2														2
Bowling				1										1		2
Karten												2				2
Skiën					1											1
skiën en squash						1										1
Watersport				1												1
beweging en yoga								1								1
Beachsport												1				1
Bridge						1										1
Stadion															1	1
Multisportcentrum				1					1					1	2	5
Totaal	4	36	2	8	16	16	10	10	20	6	7	7	3	12	8	165

Stadsdelen

Stadsdeel Amsterdam Centrum telt met 36 veruit de meeste commerciële sportaanbieders (22 procent), op afstand gevolgd door stadsdeel Amsterdam Oud Zuid met 20 aanbieders (12 procent) en Oost/Watergraafsmeer en Amsterdam Noord met ieder 16 aanbieders (10 procent). De commerciële sport is het minst vertegenwoordigd in de stadsdelen De Baarsjes (2 aanbieders), Zeeburg (3) en Bos en Lommer (4).

Sportaanbod

Het aanbod van de commerciële sportaanbieders is divers, maar wat vooral opvalt is dat het om takken van sport gaat, die – met uitzondering van tennis en golf – vrijwel uitsluitend bij commerciële sportaanbieders kunnen worden beoefend.

Fitness/aerobics is veruit de grootste commerciële sport. Amsterdam telt maar liefst 70 fitnesscentra, die tezamen 42 procent van het totale commerciële sportaanbod in Amsterdam voor hun rekening nemen. Ruim eenderde van deze fitnessaanbieders afficheert zichzelf overigens niet als fitnesscentrum, maar als sportschool⁷: een verzamelterm, zo blijkt, want ook vrijwel alle aanbieders van vechtsporten staan te boek als sportschool, evenals een aantal aanbieders van activiteiten als yoga, slendern en dergelijke⁸.

Ook vechtsport is overigens een verzamelterm, want het gaat hier onder meer om aikido, judo, boksen, karate, kickboksen en taekwondo. Soms is een aanbieder gespecialiseerd in een van deze vechtsporten, soms ook kunnen verschillende vechtsporten bij een aanbieder worden beoefend. Vechtsport is met 17 commerciële aanbieders (10 procent) na fitness de grootste commerciële sport. Hierna volgen biljart/pool/snooker (13 aanbieders = 8 procent), dans (10 = 6 procent), paardensport (7 = 4 procent) en squash (5 = 3 procent). Daarbij moet worden aangetekend dat het aantal (commerciële) aanbieders van squash en dans (en ook van fitness, vechtsport, krachtsport en skiën) feitelijk hoger ligt aangezien exploitanten, die naast deze sporten ook een andere tak van sport aanbieden, in tabel 1 apart zijn vermeld. Zo zijn er twee aanbieders met dans én fitness, en ook twee met squash én fitness.

Daarnaast kan er ook worden gesquasht in 4 van de 5 multisportcentra die Amsterdam rijk is. Opgeteld zijn er zodoende 11 squashaanbieders (7 procent).

Multisportcentra

Gesproken wordt van een multisportcentrum als er bij een aanbieder drie of meer takken van sport kunnen worden beoefend. Zoals gezegd zijn er vijf commerciële aanbieders in Amsterdam die aan deze definitie voldoen. Met uitzondering van Sport Instituut Wagenaar gaat het om enorme multifunctionele complexen met een breed sportaanbod: zie schema 2.

Noot 7 en staan als zodanig ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Noot 8 'Sportscholen' die louter activiteiten aanbieden, die niet binnen de 'sport'-definitie van NOC*NSF vallen, zijn buiten beschouwing gelaten.

Schema 2 Commerciële multisportcentra in Amsterdam

Aanbieder	Stadsdeel	Sportaanbod en grootte
Amstelborgh-Borchland	Zuidoost ⁹	6 outdoor- en 5 indoortennisbanen, 9 squashbanen, 5 badmintonvelden, 9 golfholes
Sportcentrum Henny Pleizier	Zuidoost	850 m ² fitnessruimte, alsmede squash en vechtsporten
Frans Otten Stadion	Oud Zuid	tennis, schermen, squash; 25.600 m ²
Sportcentrum Amstelpark	Zuideramstel	50.000 m ² met onder meer 42 tennisbanen, 12 squashbanen en een zwembad
Sport Instituut Wagenaar	Geuzenveld/ Slotermeer	klein verwarmd zwembad (van circa 10 bij 5 meter) en een zaaltje van circa 150 m ² voor fitness en tal van vechtsporten (taekwondo, karate, judo, jiu-jitsu)

3.2 Grootte en type accommodatie

De commerciële sport is een pluriforme markt. Niet alleen is het sportaanbod divers, ook verschillen de commerciële sportaanbieders sterk in grootte en huisvesting. Het onderzoek was echter te beperkt van omvang om dergelijke gegevens volledig in kaart te brengen; daarom volstaan we hier met enkele voorbeelden.

Naast de hiervoor genoemde multisportcentra is er ook een aantal fitnesscentra met een enorme omvang. David Lloyd behoort, net als Sport City (3.000 m²), tot de 'grote jongens' onder de fitnesscentra. Deze Engelse fitnessgigant betrok in 2004 een enorm monumentaal pand, waarin voorheen Sanders Meubelstad was gevestigd. Het pand meet maar liefst 5.000 m², is verdeeld over twee verdiepingen, en beschikt over bar, restaurant, crèche, zwembad, sauna's, zonnebanken, jacuzzi, krachtsportruimtes, studio's voor aerobics, yoga en indoor cycling en een grote centrale hal met cardioapparatuur en loopbanden.

Daar tegenover staan kleine commerciële aanbieders, zoals Sportcentrum Shinobi-Iri (Assendelftstraat 4hs: 32 m²) en Athletic Gym (Haarlemmerweg 533: 45 m²). Daarnaast is er natuurlijk nog een groot aantal aanbieders dat er tussenin zit, zoals Sport and Leisure Centre Uchi-Komi (600 m²) en Snookercentrum Amsterdam Zuid (393 m²).

Commerciële sportaccommodaties zijn er dus in allerlei soorten en maten. Grote moeilijkheid voor commerciële sportaanbieders, die zich willen vestigen in Amsterdam, is het vinden van een geschikte locatie. Maar zij blijken creatief. Zo is Indoor-klimcentrum 'Tussen hemel en aarde' gevestigd in de voormalige St. Josephkerk. Studio 21, een fitnesscentrum, huurt de zolder van een winkel op de Heiligeweg. Barry's Health Centre (1.500 m²) maakt gebruik van een oude parkeergarage op de Lijnbaansgracht. Knijn Bowling (Scheldeplein 3) is onderdeel van de ABNAMRO-bank op het Scheldeplein in Zuideramstel. En de eerder genoemde Zuid-Hollandse keten Sport City opende onlangs een megavestiging in de voormalige Renault-garage bij het Amstelstation.

3.3 Spreiding van het commerciële sportaanbod

Zoals eerder opgemerkt verschilt het *aantal* commerciële sportaanbieders van stadsdeel tot stadsdeel. Daarnaast zijn er ook verschillen tussen de stadsdelen wat betreft de takken van sport die er commercieel worden aangeboden. Hieronder stippen we enkele in het oog springende bevindingen aan.

Noot 9 Officieel behoort dit sportcomplex tot Duivendrecht en valt het dus buiten de Amsterdamse stadsgrenzen.

Fitnesscentra zijn – als enige – in alle stadsdelen te vinden, maar tref je vooral aan in stadsdeel Amsterdam Centrum en Amsterdam Oud Zuid. Dit geldt in absolute zin (aantal fitness- en sportscholen per stadsdeel), maar vooral in relatieve zin (aantal fitness- en sportscholen afgezet tegen bevolkingsaantal). Dat heeft enerzijds te maken met het gegeven dat mondiale vernieuwingen, zoals de sportieve moderne leefstijl, opkomen en het beste gedijen in stedelijke gebieden. Anderzijds is de grootste potentiële klantenkring van de 'commerciële', te weten eenpersoonshuishoudens en de hogere inkomens, in deze gebieden goed vertegenwoordigd. Bovendien zijn hier relatief weinig basissportvoorzieningen te vinden.

In het verlengde hiervan valt op dat:

- In Amsterdam Centrum niet alleen absoluut én relatief veel fitnesscentra (20 op 70 in heel Amsterdam) zijn gevestigd, maar ook veel biljart-/pool-/snookercentra (5 op 13), danscentra (3 op 10), squashhallen (2 op 5) en schermzalen (2 op 2).
- In Amsterdam Oud Zuid naast fitnesscentra (10 op 70) ook vechtsport- (4 op 17) en dansscholen (3 op 10) goed zijn vertegenwoordigd.
- Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer het breedste commerciële aanbod kent; hier kunnen 12 verschillende takken van sport worden beoefend bij 16 commerciële aanbieders.

Voorts zijn maneges, logischerwijs, vooral te vinden in de voormalige agrarische gebieden, oftewel de uitbreidingsplekken van Amsterdam: stadsdeel Amsterdam Noord telt met twee de meeste maneges, terwijl Geuzenveld/Slotermeer, Osdorp en Zuideramstel ieder één manege herbergen. Uitzondering op de regel vormen de maneges in Oost/Watergraafsmeer en Oud-West (beide één).

De enige twee kartbanen, die Amsterdam rijk is, zijn beide gevestigd in Westpoort: een deel van de stad met relatief veel ruimte, veel parkeergelegenheid, veel bedrijvigheid en niet of nauwelijks woningbouw (geluidsoverlast van de kartbanen is hier dus minder problematisch).

Tenslotte zijn twee van de vier grote multisportcentra gevestigd in Amsterdam Zuidoost. Deze centra in Zuidoost zijn sterk gericht op bedrijfssport. Zo heeft De Postbank een samenwerkingsverband met Amstelborgh-Borchland.

3.4 De toekomst van de commerciële sport in Amsterdam

En er zit nog rek in de commerciële sportmarkt in Amsterdam. Momenteel gaat naar schatting circa 10 procent (bron: Amsterdamse Sportmonitor 2003) van de Amsterdammers naar de sportschool, terwijl dat in vergelijkbare steden in Amerika en Australië circa 25 procent is. Er kunnen dus nog wel wat clubs bij: "Je ziet dat een aantal binnen- en buitenlandse ketens graag wil uitbreiden in Amsterdam. De enige reden dat het niet nóg sneller gaat is dat het moeilijk is om geschikte locaties te vinden," aldus Peter Innemee van Sport City (bijlage Parool, 2005). Zo is Fit4Less al enige tijd op zoek naar een tweede vestiging in Amsterdam.

Voorts profiteert de commerciële markt van de opkomst van bedrijfssport: steeds meer bedrijven sluiten overeenkomsten af met commerciële sportaanbieders, opdat hun medewerkers tegen gereduceerd tarief kunnen sporten. Bovendien zien de 'commerciële' groeikansen in een aanbod voor specifieke doelgroepen. Zo richt Fitness First zich met haar Ladies Club op de Overtoom specifiek op vrouwen.

En Splash, al actief achter het Leidseplein aan de Looiersgracht, opende onlangs een nieuwe 'Health Campus' in Osdorp, met onder meer een uitgebreid programma voor kinderen. Ook de markt voor ouderen zal naar verwachting groter worden. Dit is immers een groep, die veel vrije tijd heeft en sterk is gericht op gezondheid.

Daar staat tegenover dat de commerciële sportaanbieders relatief duur zijn; dat wil zeggen: in ieder geval vrijwel altijd duurder dan sportverenigingen, die geen winstoogmerk hebben. Dat zou een remmend effect op de groei kunnen hebben. Dat effect blijkt echter beperkt. Veel mensen zijn tegenwoordig bereid om flink te betalen voor kwaliteit, ook als het gaat om sport. Zo kunnen de tarieven bij David Lloyd oplopen tot 75 euro per maand, maar dan heb je ook wel wat: videoschermen, gratis internet, mooie kledingkluisjes afgewerkt met houten panelen, plus een eigen zwembad (als enige in Amsterdam). Na een jaar telt de Amsterdamse vestiging van David Lloyd al 5.000 leden... Veel goedkoper is bijvoorbeeld Fit4Less. Deze fitnessexploitant heeft voor een 'back to basics'-filosofie gekozen: voor 30 euro per maand krijgt men een intakegesprek met een begeleider en vervolgens onbeperkt toegang tot de apparaten. Wie meer wil, moet bijbetalen (voor kluisjes, douches, drankautomaten enz.).

Die pluriformiteit – in aanbod, grootte, type accommodatie, tarieven en uitstraling – is ook de kracht van de commerciële sportmarkt: er is voor elk wel wat wils. Daarnaast weten de commerciële sportaanbieders vaak feilloos in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en wensen en behoeften van (potentiële) klanten.

Een andere kracht van veel 'commerciëlen' is flexibiliteit. Dat is een interessant gegeven gezien het feit dat bijna de helft van de niet-sportende Amsterdammers aangeeft wel (weer) te willen gaan sporten, maar vooral door 'gebrek aan tijd' hier niet aan toe te komen (Amsterdamse sportmonitor 2003). Om deze groep actief te krijgen is een sportaanbod nodig dat wordt gekenmerkt door flexibiliteit in tijdstip en plaats. Hier liggen kansen voor met name commerciële sportaanbieders.

4 Commerciële sportaanbieders met een accommodatie in privaat eigendom

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de Amsterdamse commerciële sportaanbieders, die gebruik maken van een accommodatie die privaat eigendom¹⁰ is. Naar blijkt is overigens maar een beperkt aantal van deze commerciële sportaccommodaties eigendom van de exploitant zelf. Dat viel ook niet altijd te achterhalen.¹¹ In dit hoofdstuk wordt mede daarom onderscheid gemaakt tussen vier type eigenaren: particulieren, bedrijven (N.V. of B.V.), woningcorporaties en tenslotte verenigingen of stichtingen. Voor al deze door commerciële sportaanbieders gebruikte accommodaties geldt in ieder geval dat ze aanvullend zijn op de basissportvoorzieningen.

4.1 Commerciële sportaccommodaties in eigendom van particulieren

Van de 165 commerciële sportaanbieders in Amsterdam maken 62 oftewel 38 procent gebruik van een accommodatie, die in eigendom is van een particulier (of vereniging van eigenaren). In sommige gevallen zijn de exploitanten zelf eigenaar van het pand, maar meestal huren zij de accommodatie van een particulier.

Schema 3 Commerciële sportaanbieders met accommodatie in eigendom van particulier

NAAM SPORTAANBIEDER	STADSDEEL	SPORTAANBOD
Barry's Health Centre	Centrum	fitness
De Keizer Snooker en Pool Club	Centrum	biljart en snooker
Sneaker The Art of Fitness	Centrum	fitness
Club Sportive Amsterdam	Centrum	fitness
Sportschool J. Vos	Centrum	fitness
Fitness-Aerobic Centrum J.C. Jansen-Onink	Centrum	fitness
Sunfit Aerobicscentrum	Centrum	fitness
Panatta Gym Fitnesscentrum	Centrum	fitness
Club Sportive Waterlooplein	Centrum	fitness
Fit2fit V.O.F.	Centrum	fitness
Mandate Men Only	Centrum	fitness
Fitness & Health Garden	Centrum	fitness
Fitter Fysio Fitness	Centrum	fysio-, manuele therapie en fitness
Mejiro Gym	Centrum	kickboxen
Pool- en Snookercentrum 'De Gracht'	Centrum	biljart en snooker
Final Touch	Centrum	biljart en snooker
Sportschool Bep Kneppers	Centrum	boksen
Splash Healthclub Leidseplein	Centrum	fitness
Fitness First Health Club Amsterdam	Centrum	fitness

Noot 10 In Amsterdam is de grond vrijwel altijd in eigendom van de gemeente. De private eigenaar heeft dan recht van erfpacht.

Noot 11 In Atlas zijn weliswaar eigendomsgegevens terug te vinden, maar als de organisatiename en naam van de eigenaar niet overeenkomen, valt niet te herleiden of de accommodatie eigendom is van de exploitant zelf.

Splash Healthclub Amsterdam	Centrum	fitness
Sport-/Gezondheidsinstituut van den Berg	De Baarsjes	fitness
Sport Instituut Wagenaar	Geuzenveld/Slotermeer	zwemmen, fitness, vechtsport
Susa Gym	Geuzenveld/Slotermeer	fitness en body-building
V.O.F. Dansschool Visser & Ter Beek	Noord	dans
Danssportcentrum Ger van Zandwijk	Noord	dans
Fitnesscentrum Bionic	Noord	fitness
Jumping Feet	Noord	fitness, aerobics, dans
Exhausted (De Waterlandse Golfclub)	Noord	golf
Schietbaan Papaverweg	Noord	schieten
Klimmuur Amstelmuurtje Amsterdam	Oost/Watergraafsmeer	buitenklimmuur
Squash World	Oost/Watergraafsmeer	squash en fitness
Snookerworld	Oost/Watergraafsmeer	biljart en snooker
V.O.F. Bridgecentrum Zwaan	Oost/Watergraafsmeer	bridge
Stal Larno	Oost/Watergraafsmeer	paardensport
Tennispark Linnaeushof	Oost/Watergraafsmeer	tennis
American Fitness	Oost/Watergraafsmeer	fitness
Matchroom Sloten V.O.F.	Osdorp	biljart en snooker
Schietbaan Jan Rebelstraat	Osdorp	schieten
Snooker & Poolclub Oudwest	Oud-West	biljart en snooker
The Family Gym	Oud-West	fitness
Schietsportcentrum	Oud-West	schieten
White Cloud Studio	Oud-West	yoga & beweging
Brightside	Oud-West	fitness
Tsubo Fitness	Oud Zuid	fitness
Body Desk Fit-Centre	Oud Zuid	fitness
Dansschool Cary Wennink	Oud Zuid	dans
Body Works	Oud Zuid	fitness
Dansinstituut Oostveen	Oud Zuid	dans
Dansschool Kuil	Oud Zuid	dans
Fresh Health & Fitness	Oud Zuid	fitness
Acropolis Gymnasium	Oud Zuid	fitness
Studio Pi	Oud Zuid	yoga/aerobics
B4u	Slotervaart	fitness
Shin Bu Ken	Slotervaart	vechtsport
Debbie Jenner's 'The Energy Company'	Westerpark	fitness
Klimhal Amsterdam	Westpoort	indoorklimmen
The Sand	Westpoort	diverse beachsporten
Fit4less	Zeeburg	fitness
Jerry's Fitness	Zeeburg	fitness
Aikikai Amsterdam	Zuideramstel	aikido
S + P Fitness	Zuideramstel	fitness
Sportcentrum Henny Pleizier	Zuidoost	fitness, squash, vechtsporten

4.2 Commerciële sportaccommodaties in eigendom van bedrijven

Ruim een kwart (45, oftewel 27 procent) van de Amsterdamse commerciële sportaanbieders is gevestigd in een accommodatie, die eigendom is van een bedrijf. Naar schatting is in ongeveer eenderde van deze gevallen de exploitant ook eigenaar van de B.V. of N.V. die de accommodatie bezit. Zo is Bleekemolens B.V. eigenaar van de accommodatie waar Bleekemolens Race Planet is gevestigd en is Hilton B.V. zowel exploitant als eigenaar van de accommodatie van Hilton Health Club. In de overige gevallen huurt de sportaanbieder de accommodatie van een investeerder. Voorbeelden zijn Fitnesscenter 'Your Future' dat gebruik maakt van een accommodatie van Montecorona Properties B.V. en Fitness First The Ladies Club dat in een pand van Ahold Vastgoed B.V. is gevestigd.

Schema 4 Commerciële sportaanbieders met accommodatie in eigendom van bedrijf

NAAM SPORTAANBIEDER	STADSDEEL	SPORTAANBOD
Klimcentrum Tussen Hemel en Aarde	Bos en Lommer	indoorklimmen
Biliartcentrum Sloterdijk	Bos en Lommer	biliart- of snooker
Squash City	Centrum	squash
Prix D'ami Poolhal	Centrum	biliart en snooker
Sauna & Fitness Studio 21	Centrum	fitness
Aerobic & Fitness Factory	Centrum	fitness
Danscentrum Ben Gobits	Centrum	dans
Klimmuur Centraal	Centrum	Indoorklimmen
Rokin	Centrum	biliart en snooker
Aaa Health Club The Palace	Centrum	fitness
Splash Renaissance Fitness Club	Centrum	fitness
Victoria Active Club	Centrum	fitness
Amstelborgh-Borchland	Duivendrecht	bowling, golf, tennis, squash e.a.
Squash Up	Noord	squash
Schietbaan Grasweg	Noord	schietsport
Indoorski & Sun Amsterdam Noord	Noord	skiën en boarden
Manege 'Zunderdorp'	Noord	paardensport
Pim's Bowling	Noord	bowling
Mike's Gym	Noord	fitness
Sportschool Barbarians	Oost/Watergraafsmeer	fitness
Mercure Hotel Squash-Accommodatie	Oost/Watergraafsmeer	squash
Sportcity	Oost/Watergraafsmeer	Fitness
Fitnesscentrum Helisports	Oost/Watergraafsmeer	fitness
Body Gym West	Osdorp	fitness
Fitness First The Ladies Club	Oud-West	fitness
Sport And Leisure Centre 'Uchi-Komi'	Oud-West	fitness/Japanse verdedigingsporten
Amsterdam Fitness & Health Club	Oud-West	fitness
David Lloyd Sports & Health Club	Oud-West	fitness en zwemmen
Snookercentrum 'Amsterdam Zuid'	Oud Zuid	biliart en snooker
Hilton Health Club	Oud Zuid	fitness
Fitnesscenter 'Your Future'	Oud Zuid	fitness
Cinline Sports Club	Oud Zuid	fitness
Tennispark/Sportpark Zuid	Oud Zuid	tennis
Palestra	Slotervaart/Overtoomse	fitness
Health City Amsterdam	Slotervaart/Overtoomse	fitness

Fitness Center Fit For Life	Westerpark	fitness
Sportschool 'Shape'	Westerpark	fitness
Bleekemelens Race Planet	Westpoort	skelter- en motorcircuit
B.H.C. Business Health Club	Westpoort	fitness
Fitsport	Westpoort	fitness
Squash Club Teleport / Health Club Teleport	Westpoort	squash en fitness
Kniin-Bowling	Zuideramstel	bowling
Sportcentrum Amstelpark	Zuideramstel	tennis, squash, fitness, zwemmen
Ten-Fit	Zuideramstel	fitness
Amsterdam Arena	Zuidoost	stadion: Ajax en Amsterdam Admirals

4.3 Commerciële sportaccommodaties in eigendom van woningcorporaties

16 Van de commerciële sportaanbieders in Amsterdam, oftewel 10 procent, huizen in een accommodatie van een woningcorporatie. Stichting Ymere verhuurt het vaakst aan commerciële sportaanbieders (6 keer), gevolgd door Woningstichting Lieven De Key (5 keer).

Schema 5 Commerciële sportaanbieders met accommodatie in eigendom van corporatie

NAAM SPORTAANBIEDER	STADSDEEL	SPORTAANBOD
Fysio Sport	Bos en Lommer	fitness
Athletic Gvm	Bos en Lommer	fitness
Sportschool J.V.S.	Centrum	fitness
Sportinstituut Your Physic	De Baarsies	fitness
Purl Gvm	Geuzenveld/Slotermeer	fitness
Fitness World The Temple	Noord	fitness
Werelddanscentrum Avc	Oost/Watergraafsmeer	dans
The Basement Gvm	Oost/Watergraafsmeer	fitness
Sportcentrum Kortlevers	Oost/Watergraafsmeer	vechtsport
Fitness Studio Onna	Osdorp	fitness
Sportcentrum Shinobi-Iri	Westerpark	vechtsport
Active Fitness Centre	Zuideramstel	fitness
Aikidoio Amsterdam	Zuideramstel	aikido
R. Koninas	Zuideramstel	vechtsport
First Floor Fitness	Zuideramstel	fitness
Bilmeravm Fitness	Zuidoost	fitness

4.4 Commerciële sportaccommodaties in eigendom van verenigingen en stichtingen

7 Commerciële sportaanbieders (4 procent) werken vanuit een accommodatie die eigendom is van een vereniging of stichting, te weten:

Schema 6 Commerciële sportaanbieders met accommodatie van vereniging of stichting

NAAM SPORTAANBIEDER	STADSDEEL	SPORTAANBOD	EIGENAAR ACCOMMODATIE
Asv van den Bera	Centrum	schermen	Stichting Gebouw De Palm
Sloterpark Health Center	Geuzenveld/Slotermeer	fitness	Stichting Sloterparkbad
Frans Otten Scherm & Squash	Oud Zuid	tennis. schermen. squash	Internationale Tennisclub Amsterdam
Sport Vitae	Oud Zuid	fitness: conditietraining	Stichting V.O. Amsterdam-Zuid
Judo Academie Amsterdam	Oud Zuid	judo	Ver. Chr. Onderwijsinstellingen
Hof van Amstel	Zuideramstel	baardensport	Stichting Pensioenfonds Nedlovd
Driving Range Broekhuysen	Zuidoost	golf	St. Openbaar Golfterrein Hoge Dijk

5 Commerciële sportaanbieders die gebruik maken van een overheidsaccommodatie

Van de 165 commerciële sportaanbieders maken er 35 (21 procent) niet gebruik van een accommodatie die privaat eigendom is, maar van een overheidsvoorziening: zie tabel 6 voor het overzicht. Vrijwel altijd gaat het dan om accommodaties van gemeente Amsterdam i.c. de stadsdelen. Een viertal uitzonderingen:

- Danscentrum Danzt huurt van Amsterdamse Maatschappij tot Stadsherstel;
- Sportschool Shin-Bu-Ken huurt van Stichting Hogeschool Amsterdam;
- AMP Dansstudio's gebruikt een accommodatie van Stichting Loods;
- en Squashhal Koninklijke Marine is in bezit van het ministerie van Defensie (de staat).

Schema 7 Commerciële sportaanbieders die overheidsaccommodatie gebruiken

NAAM SPORTAANBIEDER	STADSDEEL	SPORTAANBOD
Danzt	Centrum	dans
Squashhal Koninklijke Marine	Centrum	squash
Ponne Dansschool	Centrum	dans
Contre Temps Schermen	Centrum	schermen
Dansschool Jan Daniels	Geuzenveld/Slotermeer	dans
Moveo Fit	Geuzenveld/Slotermeer	fysiosport
Manege Geuzeneiland	Geuzenveld/Slotermeer	paardensport
De Duikelaar	Geuzenveld/Slotermeer	watersportschool
Boven 'T Ii	Noord	biliart en snooker
Sport- En Fitnesscentrum Nieuwendam	Noord	fitness
Floradorp	Noord	paardensport
Duo Sport	Oost/Watergraafsmeer	fitness, schaatsen, skeeleren
Indoor Ski & Squash Watersgraafsmeer	Oost/Watergraafsmeer	skiën, boarden en squashen
Biliart- En Dartcentrum Osdorp	Osdorp	biliart en snooker
Splash Health Campus	Osdorp	fitness
Krachtsportcentrum Hercules	Osdorp	krachtsport
Vredeshoeve	Osdorp	manege
Shin-Bu-Ken / Dojo Hva Alo	Osdorp	Vechtsport
Judo Academie Amsterdam – Locatie Osdorp	Osdorp	judo
F.J. Dros H.O.D.N. Hollandsche Manege	Oud-West	paardensport
Judoschool Ge Konina	Oud Zuid	judo
Vbsk Albert Cuyp	Oud Zuid	boksen
Aikidoio Amsterdam Kinderen	Oud Zuid	aikido
Fitness Studio Onna	Slotervaart/Overtoomse Veld	fitness
Golfbaan Sloten	Slotervaart/Overtoomse Veld	golf
Xena Sports	Westerpark	vechtsport en fitness
Van Galen	Westerpark	Biliart- of snooker
Shorinii-Kempo Japanse Vechtsport	Westerpark	vechtsport
Kartbaan Amsterdam	Westpoort	karten
Amp Dansstudio's	Zeeburg	dans + work-outs en fitness

Sport- En Fitnesscentrum Gaasterlandstrt	Zuideramstel	fitness
Dickvsquash	Zuideramstel	squash
Fitness Centrum Marcha	Zuidoost	fitness
Wintjiun-Koeiman	Zuidoost	vechtsport
Makatita	Zuidoost	vechtsport

Combineren van basissport en commerciële sport

Opvallend is dat maar een beperkt aantal van deze commerciële aanbieders haar diensten aanbiedt op de accommodatie van basissportvoorzieningen. Er zijn slechts drie basissportvoorzieningen gevonden in Amsterdam waar ook commerciële sportaanbieders zijn gevestigd, te weten:

- Jaap Edenbaan: de commerciële aanbieder Duo Sport (fitness, schaatsen, skeeleren, skaten) is hier een begrip;
- Sportpark Ookmeer: fitnesscentrum Splash Health Campus en het Kracht-sportcentrum Hercules zijn hier gevestigd;
- Sportpark Sloten: de commerciële Golfbaan Sloten maakt hier deel van uit.

De traditionele verenigingssport ziet commerciële sportaanbieders vaak nog vooral als concurrent. Dat terwijl een combinatie van verenigingssport en commerciële sport voor beide voordelen kan opleveren: commerciële sportaanbieders hebben baat bij de vaak goede sportaccommodaties van sportverenigingen, terwijl de sportclubs op hun beurt via de 'commerciëlen' met nieuwe doelgroepen in aanraking kunnen komen.

6 Conclusie en advies

De centrale onderzoeksvraag 'Welke commerciële sportaanbieders en accommodaties zijn er in Amsterdam en hoe ziet dat veld eruit?' is uitgebreid aan bod gekomen in voorgaande hoofdstukken. Op deze plaats beperken we ons tot een samenvattend en gerubriceerd overzicht van het aantal commerciële sportaanbieders: zie tabel 2.

Tabel 2 Overzicht aantal commerciële sportaanbieders per type accommodatie

	eigendom accommodatie	aantal	percentage
Privaat eigendom	particulier	62	38
	bedrijf	45	27
	woningcorporatie	16	10
	vereniging/stichting	7	4
	overheid	35	21
	Totaal	165	100

Hoe deze aantallen zich verhouden met de rest van Nederland is niet bekend: de commerciële sport is nog grotendeels een onontgonnen terrein. Gemeente Amsterdam loopt met dit verkennende onderzoek naar commerciële sport voorop.

Daarnaast is hier de vaststelling van belang dat de commerciële sport een steeds belangrijker plaats in de sportsector inneemt. Het is een ontwikkeling waar je als gemeente niet omheen kunt en rekening mee moet houden. Alleen al in Amsterdam zijn er 165 commerciële sportaanbieders en de verwachting is dat dat aantal de komende jaren verder zal toenemen.

De commerciële sport speelt in op maatschappelijke ontwikkelingen als diversificering, informalisering en individualisering, sluit aan op wensen en behoeften van een groot deel van de bevolking (specifieke doelgroepen!) en biedt bovendien kwaliteit (in begeleiding, accommodatie en apparatuur) en flexibiliteit. Een andere dominante ontwikkeling, waar met name fitnesscentra en sport-scholen – die veruit het grootste segment in de commerciële sportsector vormen – op inspelen en van profiteren, is de lichaamscultuur. Aan zaken als uiterlijk en gezondheid hechten mensen veel belang.

De commerciële sport biedt kansen

Dat, samen met het feit dat veel takken van sport uitsluitend door commerciële aanbieders worden georganiseerd en ze vaak midden in de wijken zijn gevestigd, maakt de commerciële sport vanuit overheidsperspectief een interessante partij. Een partij die kan bijdragen aan doelen in het sportbeleid, zoals het bereiken van specifieke doelgroepen en het bieden van een breed sportaanbod. Maar ook een partij die haar eigen boontjes kan doppen en die om die reden vaak buiten het blikveld van gemeenten valt. Dat is een gemiste kans, aangezien de commerciële sport een belangrijke aanvulling kan zijn op school-, buurt- en verenigingssport.

Bovendien is het voor de economische bedrijvigheid van een gemeente van belang: een breed en veelzijdig sport- en cultuuraanbod trekt toeristen, bezoekers en (andere) bedrijven aan en zorgt voor werkgelegenheid.

Vervolgonderzoek

Gemeente Amsterdam heeft een belangrijke stap gezet door de commerciële sport mee te nemen in de brede inventarisatie van Amsterdamse sportaccommodaties. Daardoor is nu duidelijk geworden dat bij het bepalen van de totaal voor sport benodigde accommodatieruimte (accommodatieprognose sport 2020) terdege rekening moet worden gehouden met commerciële sportaccommodaties: in niet minder dan 130 private accommodaties wordt commerciële sport aangeboden. En dat aantal zal de komende jaren verder toenemen.

Ook is duidelijk geworden dat de commerciële sport een zeer pluriforme markt is. Het rapport geeft, met andere woorden, een eerste indruk van de commerciële sport in Amsterdam. Vervolgonderzoek is nodig om de gegevens up-to-date te houden, het beeld van de commerciële sport in Amsterdam nog verder aan te scherpen en na te gaan op welke manier de commerciële sport effectief kan worden ingezet voor gemeentelijke sportbeleidsdoelen.

Voorts verdient de economische waarde van de commerciële sportsector voor Amsterdam nader onderzoek. Hoeveel werkgelegenheid biedt deze sector? En hoe groot is de omzet, inclusief alle nevenactiviteiten, zoals horeca en kinderopvang?

Mogelijke interventies

Hierboven is duidelijk gemaakt dat de commerciële sport van grote waarde is voor een stad als Amsterdam. Het verdient dan ook aanbeveling om als gemeente commerciële sportaanbieders op zijn minst ruimte te bieden (letterlijk en figuurlijk) en niet tegen te werken. Daar begint het mee. In het vestigingsbeleid dient derhalve ruim baan te worden gegeven aan commerciële sportinitiatieven, maar het is zinvol er ook een aantal randvoorwaarden aan te verbinden. Dit om misstanden bij sportscholen (ongediplomeerde instructeurs, spierversterkende middelen, criminaliteit) te voorkomen. Inmiddels zijn dergelijke misstanden grotendeels verleden tijd doordat de commerciële sector zich beter heeft georganiseerd, maar het kan geen kwaad een aantal startkwalificaties, zoals lidmaatschap van de brancheorganisatie, als voorwaarde op te nemen. Een volgende stap is de commerciële sportaanbieders te betrekken bij sportstimulering, zoals BOS-projecten. Daarin kunnen zij om eerder genoemde redenen een belangrijke toegevoegde waarde zijn. Ook al omdat sportondernemers vaak vernieuwende en goede ideeën hebben om mensen (specifieke doelgroepen) aan het sporten te krijgen: dat is immers hun dagelijkse werk! Om die reden doet gemeente Amsterdam er goed aan zich niet uitsluitend te richten op de traditionele partners in de sportsector, maar ook met commerciële sportaanbieders in contact te treden, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen voor overleg- en brainstormsessies.